Κάθε χρόνο η γιορτή των Τριών Ιεραρχών συνδέει τα γράμματά μας με τις εμβληματικές φυσιογνωμίες τριών αγίων: του Βασιλείου του Μεγάλου, του Γρηγορίου του Θεολόγου και του Ιωάννου του Χρυσοστόμου, που τόσο συχνά η Βυζαντινή αγιογραφία απεικονίζει με τη γνωστή της μυστική ιεροπρέπεια.

«Οι τρεις Ιεράρχες[1]» (δια χειρός Μιχαήλ Δαμασκηνού[2])

Θά 'λεγε κανείς ότι γίνεται μια επίμονη προσπάθεια ν' αντιληφθούμε τη σχέση που συνδέει τα γράμματα με την εκκλησία, μια σχέση παρεξηγημένη κι αγνοημένη από πολλούς. Ωστόσο, οι φιγούρες των τριών Ιεραρχών συντηρούν αναμφίβολα την ποιοτική σύζευξη γνώσης και πίστης από τον 4ο μ.Χ. αιώνα μέχρι σήμερα.

Οι Καππαδόκες στην καταγωγή Πατέρες διακρίθηκαν ως παραδείγματα προς μίμηση για την επιστημονική τους κατάρτιση, για την έντιμη και ανυπόκριτη πίστη τους, για την κοινωνική και ανθρωπιστική δράση τους. Αφιέρωσαν τη ζωή τους για να λυτρώσουν τους συγχρόνους τους από τον πόνο και την εγκατάλειψη, την ανέχεια και την εξαθλίωση, μεταμορφώνοντας τις πόλεις με τους λόγους και τις θυσίες τους σε εργαστήρια φιλαλληλίας και διακονίας λαού και κλήρου.

Άμβωνας έγινε η ζωή τους, ενώ το χέρι τους, κάθε στιγμή απλωμένο σε όσους είχαν ανάγκη, άνοιγε τις σελίδες του Ευαγγελίου σε δείχτες αγάπης –που ταυτίζεται με την απόλυτη ελευθερία γιατί δεν υπόκειται σε κανενός είδους αναγκαιότητα–, δικαιοσύνης και συναδέλφωσης γεγονός που κατατάσσει τους τρεις άγιους άνδρες στη χορεία των μεγάλων εκκλησιαστικών Πατέρων και δασκάλων.

Σε μια εποχή σαν την δική μας, όπου εκατομμύρια δολάρια δαπανώνται καθημερινά σε υπερόπλα για τη διεξαγωγή πολέμων, ενώ την ίδια στιγμή εκατομμύρια συνάνθρωποί μας αφανίζονται από την πείνα και τις αρρώστιες, ο λόγος των Τριών Ιεραρχών για τον πόλεμο και την ειρήνη, είναι πιο σύγχρονος από ποτέ. Το ερώτημα είναι: «ποιος τον ακούει;»

Οι Τρεις Ιεράρχες δεν διστάζουν να μιλήσουν ανοιχτά και να καταγγείλουν τους υπεύθυνους των συγκρούσεων και των πολέμων. Ο Μ. Βασίλειος θεωρεί απαράδεκτο να αποκλείονται από τα αγαθά της ειρήνης χιλιάδες άνθρωποι. Ο ίδιος ρωτάει: «Μέχρι πότε θα υπάρχει πλούτος, που είναι η αφορμή του πολέμου; Οι εξοπλισμοί γίνονται για την απόκτηση του πλούτου».

Ο Γρηγόριος ο Θεολόγος, συμπληρώνοντας τον προβληματισμό του Μ. Βασιλείου λέει: «Μητέρα των πολέμων είναι η πλεονεξία, οι πόλεμοι με τη σειρά τους γεννούν την υψηλή φορολογία, που είναι η αυστηρότατη καταδίκη των πολιτών».

Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος αναφέρει: ***«Κοίταξε, σε παρακαλώ, το σχέδιο του Θεού. Έφτιαξε πολλά πράγματα κοινά, για να φιλοτιμηθεί το γένος των ανθρώπων βλέποντάς τα. Έτσι, τον αέρα, τον ήλιο, το νερό, τη γη, τον ουρανό, τη θάλασσα, το φως, τ' αστέρια, τα έδωσε να τα χαίρονται όλοι το ίδιο, σαν αδέλφια. Τα ίδια μάτια έδωσε σε όλους, το ίδιο σώμα, την ίδια ψυχή, όλα όμοια είναι φτιαγμένα... Πρόσεξε λοιπόν, ότι οι άνθρωποι δεν μαλώνουν για τα κοινά πράγματα, αλλ' αντίθετα ζουν ειρηνικά. Όταν, όμως, κάποιος επιχειρήσει ν' αρπάξει κάτι και να το κάνει δικό του, αρχίζει ο τσακωμός, σαν και η ίδια η φύση να αγανακτεί. Γιατί, ενώ ο Θεός με κάθε τρόπο μας αδελφώνει, εμείς, εν τούτοις, τσακωνόμαστε και χωριζόμαστε και αρπάζουμε για ιδιοκτησία και λέμε "το δικό μου" και "το δικό σου", αυτές τις ψυχρές λέξεις. Έτσι ξεσπούν οι πόλεμοι, έτσι γεννιέται η αδικία στους ανθρώπους...»*. **Για τον Χρυσόστομο, αιτία της καταστροφής της ειρήνης και της ενότητας των πιστών, είναι** ***«ο έρωτας για τα χρήματα, την εξουσία και τη δόξα. Τίποτε δεν συμβάλλει τόσο πολύ σε μάχη και σε πόλεμο, όσο ο έρωτας για τα παρόντα, όσο δηλαδή η επιθυμία για δόξα, χρήματα ή για καλοπέραση».***

Οι Τρεις Ιεράρχες δεν κάνουν «ειρηνολογία», δεν ζητούν από τους πιστούς απλά να επιδιώξουν μια ειρήνευση εξωτερική, τυπική, ο στόχος τους δεν είναι η «ειρηνική συνύπαρξη» χωρίς περιεχόμενο. ***«Η ειρήνη, αν μείνει μόνο στα λόγια»,*** **λέει ο Μέγας Βασίλειος, «*****καταντάει κοροϊδία»*****. Υπογραμμίζουν πως** ***«η ειρήνη συμπορεύεται με τη δικαιοσύνη και την αγάπη».*** **Ξεκαθαρίζουν στα κείμενά τους, ότι μιλούν για την «αληθινή ειρήνη», αυτή που ενώνει πραγματικά τους ανθρώπους μεταξύ τους και με τον Θεό.**

Οι Τρεις Ιεράρχες αγαπούν τον συνάνθρωπό τους ως δημιούργημα «κατ' εικόνα Θεού» (δηλαδή Χριστού) «και καθ' ομοίωσιν». Έτσι, η ενότητα και η ισότητα γίνονται το πρίσμα κάτω από το οποίο η Παιδεία τους δημιουργεί έναν θαυμαστό κόσμο διακονίας, μέσα στον οποίο ο καθένας τους αφιερώνει την ύπαρξή του στον Θεό, στον κόσμο και στον άνθρωπο. Γι' αυτό σήμερα μιλάμε για τη θεολογία τους, την κοσμολογία τους και την ανθρωπολογία τους.

Με τη ζωή τους και τον λόγο τους δίδαξαν, εμψύχωσαν, στήριξαν, έγραψαν επιστολές, έλεγξαν την αμαρτία, την απάτη, τη δόξα λαϊκών και κληρικών. Τίμησαν την καλοσύνη, διώχθηκαν από αρχές και εξουσίες, υπηρέτησαν μέχρι τέλους τα ιδανικά τους. Γι' αυτά τα στοιχεία τους ο σύγχρονος κόσμος, όσο κι αν προφασίζεται την απόρριψη, τους θυμάται στις σελίδες των ημερολογίων και στις έδρες των Πανεπιστημίων του.

Δικαιολογημένα, λοιπόν, η Παιδεία μας τους τιμά και τους επικαλείται. Στα πρόσωπα αυτών που τιμούμε σήμερα, ας αναλογιστούμε τα αγαθά της «άνωθεν ειρήνης» και τον ανεξάντλητο θησαυρό της εν Χριστώ αγάπης και της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Χρόνια πολλά!

Σημειώσεις

1. Η επιμέλεια του τιμητικού αφιερώματος στους Τρεις Ιεράρχες για το 2023 ανατέθηκε από το Σύλλογο Διδασκόντων του Εσπερινού ΓΕ.Λ. Αγίων Αναργύρων στην καθηγήτρια Ασπρογέρακα Καλομοίρα (ΠΕ01), ενώ η ανάρτησή του στην ιστοσελίδα του Σχολείου έγινε από την καθηγήτρια Παυλίδου Μαρία (ΠΕ86).

2. Για τη δημιουργία του διαδραστικού τιμητικού αφιερώματος επιλέχθηκε υλικό από το διαδίκτυο (όπως «Οι τρεις ιεράρχες για την ειρήνη και τον πόλεμο | StoNisi.gr») και» από το βιβλίο «Η Ελευθερία» της Χριστίνας Νικηταρά από τις εκδόσεις «Φιλεκδοτική», 1990.